

Perfins van Rusland

(D. Scheper; uit: *Perfinpost* nr. 43, nov. 1997)

Bestaan er Russische postzegels met **firmaperforaties**?

Die vraag stelden enkele Russische verzamelaars in de jaren 1972 t/m 1974 aan de lezers van het blad 'Filateliya'.¹⁾

De bij hun onderzoek gevonden perforaties werden stuk voor stuk als ambtelijke perforaties van de postkantoren²⁾ beschouwd en men kwam tot de conclusie dat in de zegels van het tsaristische Rusland geen firmaperforaties voorkwamen.

De ontdekking van Pavel Mazur

Dankzij Pavel Mazur moest dit standpunt worden herzien. Deze gedreven verzamelaar en onderzoeker van de Russische posthistorie publiceerde in april 1975³⁾ zijn ontdekking van de circulaire van het hoofd PT (Post en Telegraaf), No. 60 van 22 augustus 1907 over de "Betaling van gewone en aangetekende post door middel van geperforeerde postzegels".

Deze circulaire zegt onder andere:

". . . . dat vanaf 18 september⁴⁾ voor het buitenland bestemde gewone en aangetekende briefcorrespondentie (gesloten en open brieven, banderollen met drukwerk, zakenpost, . . .) betaald kan worden met postzegels die voorzien zijn van perforaties in de vorm van initialen, cijfers en andere figuren."

Russische perfins alleen op post naar het buitenland?

De woorden 'voor het buitenland bestemde' heb ik hierboven cursief vermeld omdat deze passage veel vragen oproept.

In de eerste plaats is het de beperking die nogal vreemd aandoet. Waarom zou het gebruik van firmaperforaties alleen zijn toegestaan voor post naar het buitenland?

In andere landen waar het gebruik van firmaperforaties officieel werd toegestaan, is dit onderscheid nooit gemaakt.

In de tweede plaats ontbreekt de logica omdat het doel van de firmaperforatie: het voorkomen van diefstal uit de postzegelkas van de firma, op deze manier niet kan worden bereikt. De zegels in de postzegelkas zijn immers niet alleen voor de buitenlandse post. Een onbetrouwbare werknemer zal wat graag genoeg nemen met de niet-geperforeerde zegels voor frankering van binnenlandse post.

Gelet op het bovenstaande vroeg ik me af of er in mijn Engelstalige weergave van Mazur's artikel sprake kon zijn van een onjuiste vertaling uit het Russisch.

In februari 1976 meldde de Tsjechische perfinspecialist Vojtech Maxa de ontdekking van genoemde circulaire door Pavel Mazur in het Amerikaanse blad 'The Perfins Bulletin'.

Bij zijn beschrijving van de inhoud van de circulaire citeert Maxa bijna letterlijk de publicatie van Mazur. Op één punt na. De passage "voor het buitenland bestemde" laat hij zonder enige toelichting weg. Naar de reden daarvan kunnen we slechts raden.

Wanneer Floyd Walker in 1982⁵⁾ een overzicht geeft van alle op dat moment aanwezige kennis van Russische perfins, noemt hij wel de circulaire van 22 augustus 1907 maar hij maakt geen melding van de bepaling dat het gebruik van perfins alleen bij verzending van post naar het buitenland is toegestaan.

Na enig speurwerk kwam ik in het bezit van het oorspronkelijke artikel van Mazur. Een van onze leden is docent Russische taal en was zo vriendelijk te zorgen voor een vertaling.⁶⁾

Daarbij bleek zonneklaar dat het gebruik van geperforeerde zegels alleen was toegestaan bij verzending van post naar het buitenland!

De circulaire van 22 augustus 1907 stelt nog vier andere voorwaarden aan het gebruik van firmaperforaties in Russische postzegels:

1. de perforatie moet bestaan uit letters, cijfers of figuren;
2. de perforatie mag niet groter zijn dan een derde van de zegel;
3. de op de zegel vermelde frankeerwaarde mag niet geperforeerd;
4. op correspondentie moeten naam en adres van de afzender staan.

De circulaire bepaalt bovendien wat er gebeurt als aan één van deze vier voorwaarden niet is voldaan. De postbeambten moeten de frankering met geperforeerde zegels dan als ongeldig beschouwen.

De eerste drie voorwaarden zijn niet ongebruikelijk. Dit soort regels komen we ook tegen bij de introductie van perfins in andere landen. En in 1907 was het gebruik van perfins in andere landen al heel gewoon. De Russische PTT hoefde het wiel dus niet uit te vinden.

Het is daarom des te vreemder dat *alleen voor het buitenland bestemde correspondentie* met perfins mocht worden gefrankeerd. Tenzij . . . . de betrokken firma's hierom hadden gevraagd!

Die gedachte kwam bij me op omdat het in andere landen juist de firma's waren die er bij de PTT op aandrongen om hun post met geperforeerde zegels te mogen frankeren. Waarom zou het in Rusland dan anders zijn gegaan?

Maar, zo vroeg ik me af, was zo'n verzoek om alleen Russische zegels voor post naar het buitenland te mogen perforeren, nu wel logisch. Welke firma stuurt alleen post naar het buitenland?

Zo'n situatie kan gerust worden uitgesloten.

Maar er is nog een andere mogelijkheid. Stel dat deze firma's al toestemming hadden om perfins op hun binnenlandse post te plakken. Dat zou verklaren waarom de circulaire zich beperkte tot het perforeren van Russische zegels voor post naar het buitenland.

En deze gedachte vormde het begin van de oplossing!

Want binnen (een deel van) het Russische Keizerrijk waren er inderdaad firma's die al lang voor 1907 toestemming hadden voor het gebruik van geperforeerde postzegels op hun (binnenlandse) correspondentie. Die toestemming hadden zij weliswaar niet van de Russische maar van de Finse postadministratie!

Daarom eerst maar even een kort uitstapje naar een belangrijke periode uit de Finse postgeschiedenis.

De Russificatie van Finland

Vanaf het begin van de dertiende eeuw was Finland een deel van het Zweedse Rijk. Aan het eind van de Zweeds-Russische oorlog in 1809 werd Finland aan Rusland afgestaan.

Tsaar Alexander I had een plechtige eed gezworen dat Finland "tot in eeuwigheid" zelfstandig de organisatie van de postverkeer zou mogen verzorgen.

Finland had dus een bijzondere status binnen het Russische Rijk. Het was een deel daarvan maar had eigen postale privileges.

De Russische Tsaar was tegelijkertijd de Aartshertog en opperste heerser van Finland. In Finland werd hij vertegenwoordigd door een Gouverneur-Generaal. De organisatie van het postverkeer was in handen van een aparte autoriteit: de Postadministratie.

Bij de uitgifte van de eerste Finse postzegels blijkt deze postadministratie doortastender dan de Russische staatspost.

Terwijl de eerste Finse zegels in maart 1856 verschijnen, duurt het nog anderhalf jaar voordat in (de rest van) het Russische keizerrijk de eerste Russische zegels worden uitgegeven.

Omstreeks 1885 maakte de Panslavische Beweging zich sterk voor een Unie van alle Slavische landen onder Russisch leiderschap. Deze ontwikkeling leidt uiteindelijk tot de Russificatie van Finland.

In 1890 neemt de Russische overheid twee belangrijke maatregelen. Ten eerste wordt de organisatie van de Finse post ondergebracht bij het Russische ministerie van Binnenlandse Zaken. Ook worden - naast de Finse - de Russische postzegels geldig in Finland.

Op de Finse postkantoren worden zowel Finse als Russische zegels verkocht. Eerst de zgn. 'ringzegels' en later de andere Russische postzegels.

De bedoeling van deze maatregelen is duidelijk: de Finse postzegels moeten geleidelijk door de Russische worden vervangen.

Vanaf 1 januari 1892 moeten op Finse post naar Rusland uitsluitend Russische zegels worden geplakt. De overige post mag zowel met Finse als met Russische zegels worden gefrankeerd. In de praktijk blijkt dat de meeste Finnen de voorkeur geven aan Finse postzegels. Bij binnenlandse post en bij post naar het buitenland.

Dan wordt een nieuwe maatregel afgekondigd. Vanaf 15 augustus 1900 zijn Finse postzegels alleen nog geldig voor het postverkeer binnen Finland en moet **alle post naar het buitenland** met Russische zegels worden gefrankeerd. Deze situatie eindigt pas in maart 1918 na het uiteenvallen van het Russische keizerrijk.⁷⁾

De verzending van post door Finse firma's

Uit het bovenstaande kan worden afgeleid dat Finse firma's lange tijd Russische postzegels moesten gebruiken voor hun post naar Rusland of naar andere buitenlandse bestemmingen.

Voor de firma's die gewend waren hun postzegelkas te beschermen door (Finse) postzegels van een perforatie te voorzien, lag het voor de hand ook de Russische zegels te perforeren. Daarvoor hadden zij toestemming nodig van de Russische PTT. Bij genoemde circulaire van 22 augustus 1907 werd die toestemming officieel verleend.

Tweemaal de perforatie 'S'. Respectievelijk in een Finse en in een Russische zegel voor frankering van binnenlandse resp. buitenlandse post van de Finse verzekeringsmaatschappij 'Sampo' in Turku.

Mijn veronderstelling dat de circulaire van 22 augustus 1907 in eerste instantie was bedoeld voor het perforeren van Russische zegels door Finse bedrijven, wordt in de praktijk bevestigd door de firmaperforaties die in Russische postzegels worden gevonden.

Op twee uitzonderingen na gaat het namelijk om perforaties die door Finse bedrijven zijn aangebracht. Bovendien dateren de Russische perfins van Finse bedrijven van veel vroegere datum dan die van de twee gebruikers in Letland en Polen.

Er zijn mij acht verschillende particuliere perforaties in Russische zegels bekend.⁸⁾

Dat zijn de perfins:

ASEA	Allmäna Svenska Elektriska Ab, Helsinki
`G.Sh./L.'	Gorodskaya Shkola, Lodz in Polen
J S	gebruiker onbekend; stempel `Vuoksen' (F)
K.B	Karl Boström, Hanko (F)
R.S	R. Skeiner, Riga in Letland
S.	"Sampo" Verzekeringen, Turku (F)
V	Verdandi Company, Helsinki
V.E.	Viktor Ek, Helsinki

De Russische perfins 'G.Sh./L.' en 'R.S'. Twee perfins van particuliere gebruikers in Letland en Polen. In deze gebieden werd de post tot 19 december 1918 (Letland) en tussen 1865 en 1914 (Polen) met Russische zegels gefrankeerd.

Tot zover dit artikel over Russische zegels met firmaperforaties.

Naast bovengenoemde perfins in gewone Russische frankeerzegels komen er ook nog firmaperforaties voor in Russische Levantzegels.

Deze zegels waren bestemd voor de Russische postkantoren in het Ottomaanse rijk (Turkije) en in China.

Hierover wil ik u iets vertellen in een volgend artikel.

Als u Russische perfins bezit dan stel ik het uitwisselen van informatie bijzonder op prijs.

D. Scheper, Hogeland 1, 2264 JX Leidschendam.

¹⁾ *Filateliya SSSR 1972 / No.9, 1973 / Nrs.2, 4 en 5, 1974 / No. 4.*

²⁾ *Deze ambtelijke perforaties wil ik in een volgend artikel bespreken.*

³⁾ *Filateliya SSSR 1975 / No. 4.*

⁴⁾ *Volgens de Gregoriaanse (Westerse) kalender: 1 oktober.*

⁵⁾ *The Perfins Bulletin (USA), Feb. 1982*

⁶⁾ *Met dank aan de heer W.J. Manssen*

⁷⁾ *Bronnen: "Die Verwendung russischer Postwertzeichen in Finnland" van D. Vorwerck en "Russia in Finland" van R.P. Quinby en D. Vorwerck*

⁸⁾ *Volgens de catalogus van de Perfins Club USA zou ook de (Finse) perfin "F&Co" in Russische zegels voorkomen.*

Nogmaals perfins van Rusland

(Ir. Ruud J. Hammink en D. Scheper; uit: Perfinpost nr. 44, feb. 1998)

Het artikel Perfins van Rusland leverde enkele interessante reacties op. Zowel in de vorm van gegevens over Russische perfins als in de vorm van de nu volgende bijdrage waarin de heer Hammink toelicht waarom hij het niet eens is met één van de conclusies in mijn artikel. Dus daarom: Nogmaals perfins van Rusland.

Inleiding

In Perfinpost 43 werd een interessant artikel gepubliceerd door D. Scheper.¹⁾

Het artikel handelt over de perfins van Rusland en Finland waarbij de auteur een verklaring geeft voor een Russische dienstorder van 22 augustus 1907 luidende:

. . . . dat vanaf 18 september voor het buitenland bestemde gewone en aangetekende briefcorrespondentie (gesloten en open brieven, banderollen met drukwerk, zakenpost, ...) betaald kan worden met postzegels die voorzien zijn van perforaties in de vorm van initialen, cijfers en andere figuren."

Het onduidelijke voor de auteur is het "voor het buitenland bestemde". Hij tracht hiervoor in het artikel een verklaring te geven.

Verkeerde dader

Het artikel leest als een echte detective roman, waarbij de auteur het "voor het buitenland bestemde" opspoot. Hij noemt zelfs de dader, namelijk het postale gebruik van Russische zegels in Finland. Dit is echter de verkeerde dader.

Oorzaak

Het ontstaan van de genoemde dienstorder is veel eenvoudiger. Alvorens de oorzaak te vermelden, dient eerst echter de volgende toelichting te worden gegeven. Toen in de vorige eeuw perfins in de verschillende landen werden geïntroduceerd en toegestaan door de PTT kon deze toestemming door de PTT natuurlijk alleen gelden voor het "eigen" land. Buiten de landsgrenzen had men uiteraard geen bevoegdheden. Voor bedrijven die zegels perforeerden en buitenlandse correspondentie moesten verzorgen, ontstond aldus een probleem. Dit probleem werd opgelost door de UPU in 1906 tijdens een congres in Rome ²⁾, waarbij besloten werd: "de postzegels mogen door middel van perforatie voorzien worden van een bijzonder merk (initialen of andere tekens) op de voorwaarden, gesteld door de Administratie die de zegels heeft uitgegeven." Het is dan ook niet verwonderlijk dat de Russische PTT de oplossing van het buitenlandprobleem in 1907 heeft medegedeeld aan haar gebruikers.

De dienstorder stelt dat vanaf 18 september geperforeerde zegels mogen worden gebruikt voor het buitenland en niet dat geperforeerde zegels alleen was toegestaan bij verzending van post naar het buitenland, zoals de auteur stelt. Kortom de betreffende dienstorder is een voortvloeisel van het besluit in 1906 van de UPU. Bovendien verklaart dit tevens dat in dezelfde dienstorder de voorwaarden worden genoemd waaraan perfins dienden te voldoen. Dit sluit aan op de tekst van de UPU namelijk "voorwaarden gesteld door de Administratie die de zegels heeft uitgegeven."

Ir. Ruud J. Hammink '

¹⁾ Perfins van Rusland, D. Scheper. Perfinpost 43.

²⁾ De weerslag van de besluiten van de wereldpostunie op het filatelistische gebeuren; J.F. Naayer, 1985.

Reactie van D. Scheper

De heer Hammink stelt dat de circulaire niet nadrukkelijk zegt dat perfins alleen zijn toegestaan bij post naar het buitenland. Niettemin is dit wel het effect van de circulaire omdat het gebruik van perfins op binnenlandse Russische post niet was toegestaan. In zijn bijdrage noemt de heer Hammink het congres van de Wereld-PostUnie (UPU) van 1906 als de aanleiding voor de tekst "voor het buitenland bestemde" in de Russische circulaire van het hoofd PT van 22 augustus 1907. Hij baseert zich daarbij op de tekst van de UPU-bepaling en op het probleem dat perfingebruikers zouden hebben met verzending van hun buitenlandse post.

Net als de heer Hammink heb ik enige tijd gedacht dat het UPU-congres van 1906 één van de oorzaken was van de Russische circulaire van 1907. Inmiddels veronderstel ik dat een andere omstandigheid de oorzaak was. En wel om de volgende reden. In de tachtiger jaren heeft de heer B. Pritt, oud-voorzitter en jarenlang lid van de commissie van deskundigen van de Britse Vereniging voor Russische Filatelie en enthousiast verzamelaar van Russische perfins, gezocht naar feiten die de UPU-bepaling over het gebruik van firmaperforaties in verband brengen met de buitenlandclausule in de Russische circulaire van 1907. Noch in de archieven van de Russische staatspost, noch in die van de UPU, heeft hij daarvan een bewijs kunnen vinden.

Evenals bij veel andere UPU-afspraken het geval was, lijkt ook de bepaling over firmaperforaties meer op het vastleggen van een in veel landen reeds jaren gebruikelijke en nuttige praktijk dan op een dringende oplossing voor internationaal opererende firma's. In veel UPU-landen was het gebruik van perfins immers al jaren de gewoonste zaak van de wereld. De uitvinding van Joseph Sloper in 1868 was een doorslaand succes gebleken en vanuit Engeland had het gebruik van firmaperforaties zich als een inktvlek naar andere landen uitgebreid.

De ene PTT na de andere gaf toestemming voor het perforeren van postzegels. Welk land zou in die situatie bezwaar maken tegen uit het buitenland komende post die met een perfin was gefrankeerd? Vooropgesteld dat het goede tarief was toegepast natuurlijk.

Maar stel dat het zo is, zoals de heer Hammink zegt, dat de UPU-bepaling van 1906 de aanleiding was voor de buitenlandclausule in de Russische circulaire van 1907, dan zou de UPU-bepaling dit effect toch ook in andere landen moeten hebben gehad?

Ook die mogelijkheid heeft de heer Pritt onderzocht. Daarbij bleek dat na 1906 in geen enkel land een publicatie verscheen met een gelijke strekking als de Russische circulaire van 1907. Ook in landen die het gebruik van perfins pas na 1906 officieel toestonden, zoals de USA (1908), Luxemburg (1907) en het buurland van Rusland, Zweden (1907), is het gebruik van perfins vanaf het begin voor binnen- en buitenlandse post toegestaan.

Kortom: ik deel de mening van de heer Pritt dat de aanleiding voor de (van de praktijk in andere landen) afwijkende inhoud van de Russische circulaire in een andere richting moet worden gezocht. Die richting heb ik trachten te vinden in de situatie rond de russificatie van Finland zoals beschreven in Perfinpost 43.

Maar, zoals ik in het begin al zei, het blijft een veronderstelling. Zolang de Russische postarchieven die aanneme niet bevestigen, blijft het een interessant terrein voor nader onderzoek.

D. Scheper